

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ НА ДОНБАСІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У своїй праці автор подає бачення сучасних українських істориків щодо російсько-української війни на Донбасі. У статті показано, що в науковій літературі добре досліджено проблему причин збройного конфлікту на Сході України. Автор висвітлює фахову юридичну оцінку агресії Росії на Донбасі. У статті також зазначено, що було організовано конференції та круглі столи, які торкалися проблем російсько-української війни на Сході України. Автор указує, що російська агресія на Донбасі досліджується і в руслі усної історії, та наводить приклади усної історичних праць. У статті зазначено, що російсько-українська війна на Сході України згадана у загальних працях з історії України індивідуального та колективного авторства, а також у науково-популярних виданнях. Крім того, у даному дослідженні подано праці журналістів та волонтерів, які перебували у зоні бойових дій. На думку, автора вони також є важливим джерелом із дослідження російсько-українського збройного конфлікту на Донбасі. Проте, потрібно критично ставитися до таких праць і враховувати їх суб'єктивність. Подібні видання автор дозволив собі назвати «журналістською історіографією».

Ключові слова: сучасна українська історіографія, російсько-українська війна на Донбасі, «журналістська історіографія».

Російська агресія на Донбасі, що почалася в 2014 р. і триває до сьогодні, є актуальною проблемою новітньої історії України. Її наукова розробка розпочалася і потребує вивчення широкого кола історичних джерел. Уже оприлюднено ряд інформаційно-довідкових, науково-популярних і наукових праць. Безперечно, зважаючи на те, що російсько-українська війна триває, важко дати їй ґрунтовну наукову оцінку й аналіз.

Дану статтю ми вирішили поділити на два змістові розділи. У першому ми

охарактеризували власне наукові напрацювання сучасних українських істориків із проблематики російської агресії на Донбасі. У другому розділі ми звернули увагу на доробок працівників ЗМІ, публікації яких, на нашу думку, є корисними й для історичної науки. Такі праці ми дозволили собі умовно назвати «журналістською історіографією». Адже тепер саме працівники ЗМІ виконують роль своєрідних сучасних літописців, які, перебуваючи в самому вирі подій, доносять до нас інформацію про їх перебіг.

1. Наукова історіографія

Переходячи до основної частини нашого дослідження, зазначимо, що в сучасній українській історіографії досить непогано розроблено проблему витоків і проявів збройного конфлікту на Сході України. Даний аспект висвітлено у працях Ф. Турченка і Г. Турченка [22], І. М. Дзюби [5], Я. В. Верменич [4]. Зокрема, Ф. і Г. Турченки вказують, що російська влада готувала ідеологічні передумови для відторгнення східних і південних областей від України, граючи на проросійських симпатіях частини населення України та використовуючи місцеву «п'яту колону» [22, с. 134]. Учені зазначають, що особливо масштабною була підризна діяльність «п'ятої колони» в Донбасі. Історики підкреслюють свою думку цитатою із праці «Донецька рана України: Історико-культурологічні есеї» Івана Дзюби, для якого Донбас був «малою батьківщиною»: «Тут навіть не про «колони» доводиться говорити... Тут щось масштабніше й організованіше – системна робота місцевих владних структур, які у складі України вибудовували фактично «Русский мир», обходячись без цього самовизначення

і, відповідно до ситуації, не цураючись тризуба й жовто-блакитного прапора на фронтах своїх установ... Скільки запобігливої мови про Росію, яка насиченість донецького інформпростору прямою московською продукцією! Неважко уявити, якого громадянина України виховували. І куди він мав дивитися, в якому напрямку» [22, с. 135].

Ф. і Г. Турченки стверджують, що план утворення на Сході та Півдні України залежних від Росії «держав», т. зв. проект «Новоросія», був чітко розроблений. Його реалізація розпочалася 20 лютого 2014 р. після втечі В. Януковича в Росію. На підтвердження вчені наводять слова А. Ситіна про ситуацію в Російському інституті стратегічних досліджень (РІСД) на початковому етапі російсько-української війни: «Навесні 2014 р. тон кореспонденції, яка спрямовується адресатам РІСД, стає все більш войовничим і хвацько-пропагандистським. Десятками йшли записки про необхідність формування в українському тилу бойового проросійського підпілля, засилання диверсійних груп, підготовки до маршу на південь у напрямку Маріуполь – Миколаїв – Одеса і створення Великої Новоросії, що включає Придністров'я, яка, як і Крим, повинна була «возз'єднатися» з Росією. Зате ні слова не було написано про можливий опір України, мобілізацію армії і добровольчих формувань, а можливі санкції, їх наслідки, реакція США і європейських країн НАТО навіть не обговорювалися» [22, с. 148].

Щодо майбутнього російсько-української війни Ф. і Г. Турченки зазначають: «Що буде далі – ніхто не в змозі точно спрогнозувати. Очевидно одне – без масованого, повномасштабного вторгнення російської армії у місцевих сепаратистів немає шансів вийти за межі Криму і Донбасу» [22, с. 155].

Підсумовуючи причини військового конфлікту на Сході України, вчені вказують: «Без сумніву, є історичні підстави конфлікту, пов'язані з етнонаціональними відмінностями півден-

но-східних областей України, які склалися на українсько-російському порубіжжі в процесі історичного розвитку. Але, без сумніву, існують потужні зовнішні впливи, пов'язані з прагненням Росії відновити імперію, включивши до її складу України. Нарешті, діяла потужна п'ята колона, яку підтримувала РФ... Війну, без сумніву, було нав'язано ззовні, а в середині України були сили, готові підтримати агресора» [22, с. 159].

Я. Верменич щодо причин російсько-української війни наводить бачення групи американських і європейських аналітиків, які оприлюднили свої висновки в газеті «Вашингтон пост». «Дошукувалися, зрозуміло, його етнічних та культурних коренів, за аналогією з конфліктами на Балканах та Близькому Сході, – зазначає вчена. – Утім, дійшли висновку, що тут ані етнічні, ані культурні відмінності, хоч і є в наявності, підстав для воєнних дій у собі не містили. Значно більше важили незважені дії політиків, насамперед російських, штучно підігріті почуття, сфабриковані диверсії, цілеспрямовані пропагандистські акції» [4, с. 57]. Далі Я. Верменич додає: «Але всі ці чинники не дали б такого швидкого ефекту, якби російсько-український кордон не був «прозорим» аж до його майже повної відсутності. І ще – якби українська влада вчасно і адекватно реагувала на попередження соціологів про те, що в Україні існує меншою мірою 8 різних кластерних груп, які дають підставу говорити про «вісім Україн», і що 16,3% опитаних переважно мешканців Сходу і Півдня – не хочуть ототожнювати себе з українськими націоналістами» [4, с. 57].

Ґрунтовний юридичний аналіз вторгненню Росії в Україну подано у статті В. Василенка «Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки» [3]. Щоб показати погляди автора на досліджувану проблематику, наведемо декілька цитат із його праці:

• «Російська агресія має ще одну – менш помітну – мету, яка полягає в перевірці готовності й спроможності західних демократій протистояти силовим методам реалізації реваншистських та експансіоністських планів РФ» [3, с. 30].

• «Те, що в певний період Російська Федерація використовувала свої ЗС приховано, не має юридичного значення, не може і не повинно заважати кваліфікації її неспровокованого збройного нападу на Україну як акту агресії» [3, с. 31]. Учений підтверджує свої думки, спираючись на положення Статуту ООН, Декларації 1970 р. про принципи міжнародного права та Резолюції 1974 р. про визначення агресії.

• Правова позиція України щодо відповідальності РФ за вчинену збройну агресію матиме завершену й остаточну форму тоді, коли компетентні державні органи підрахують обсяг заподіяної матеріальної та нематеріальної шкоди» [3, с. 40].

• «Україні необхідно запровадити інститут урядового уповноваженого з питань протидії російській агресії та ліквідації її наслідків» [3, с. 42].

Отже, В. Василенко впевнено кваліфікує російську агресію в Україні як акт порушення норм міжнародного права. Також автор статті наголошує на потребі зміцнити юридичну правоту України в конфлікті з РФ, зокрема і через підрахунок завданих Росією збитків.

Вторгненню Росії в Крим і на Донбас присвячено праці колективного авторства. Зокрема, брошуру «Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України: навчально-методичний посібник» [19], розділ «Війна на сході України 2014-2015 рр.» у науково-популярній праці «Поле битви – Україна» [18], підрозділ «Збройні сили України у протистоянні російській агресії (2014-2016 рр.)» у науково-популярній праці «Історія українського війська» [7] та розділ «Війна на сході України» у праці Ю. Мицика та О. Бажана «Історія України» [14].

Проблеми, пов'язані з подіями на Донбасі, знайшли відгук у доповідях учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції в м. Маріуполь (28 листопада, 2014 р.). Зокрема, було представлено доповіді про політичний міф у війні на Донбасі [9] та вплив української кризи на формування курсу національної безпеки Сполучених Штатів Америки [15]. Також було проведено круглі столи й видано відповідні публікації. Зокрема, вийшли в світ матеріали наступних круглих столів: «Україна-Росія: діалог під час конфлікту» (лютий 2015 р., Київ) [23], «Історико-культурний та науковий потенціал Півдня та Сходу України в умовах окупації та воєнних дій: загрози, втрати, перспективи збереження та відновлення» (12 листопада 2015 р., Київ) [12].

На сучасному етапі набувають усе більшої популярності усно-історичні дослідження. Було видано праці подібного жанру і стосовно війни на Сході України. Так, вийшли в світ збірники «Усна історія російсько-української війни (2014-2015 роки)» [24] та «Усна історія російсько-української війни (2014-2016 роки)» [25]. У них наведено результати опитувань учасників війни на Сході України 2014-2016 рр., а саме: спогади бійців 79-ї та 55-ї бригад Збройних сил України, військово-службовців Національної гвардії України, представників запорізької Служби з надзвичайних ситуацій і волонтерів. Інтерв'ю доповнено фотографіями та картами зони бойових дій. Принагідно згадаємо власну розвідку з усної історії у співавторстві – «Війна на Донбасі 2014 року: спроба усно історичного дослідження» [16]. У ній відображено бачення російсько-української війни на Донбасі 2014 р. очима закарпатського журналіста і військового.

У загальних публікаціях з історії України окремих авторів також згадано збройний конфлікт на Донбасі. Зокрема, присвячені даній проблематиці розділ 27 «Ціна Свободи» та «Епілог. Перечитування історії» у праці С. Пло-

хія «Брама Європи». Роблячи висновки про війну на Донбасі, автор зазначає: «Для України російська агресія порушила фундаментальні питання про її подальше існування як єдиної країни, державну незалежність та демократичні основи її політичних інститутів... Російська агресія була спрямована на поділ України з мовною, етнічною та релігійною ознаками. Незважаючи на те, що ця тактика в деяких місцях спрацювала, більшість українців об'єдналися навколо ідеї багатомовної та мультикультурної нації, об'єднаної політичними й адміністративними зв'язками» [17, с. 444]. Щонайважливіше, то С. Плохій вважає, що вирішення української кризи має загальноєвропейське значення: «Неспровокована агресія Росії проти України поставила під загрозу основи міжнародного порядку – загрозу, на яку Європейський Союз та більшість світу виявились не готовими відповісти вчасно та ефективно. Незалежно від результатів нинішньої української кризи, від її розв'язання залежить не тільки майбутнє України, а й майбутнє відносин між Сходом і Заходом Європи – Росією та Європейським Союзом – а отже, майбутнє Європи в цілому» [17, с. 454].

У сучасній українській історіографії почалася наукова розробка й окремих аспектів агресії Росії на Донбасі. Наприклад, О. Красіонова та М. Черниш розглянули проблему участі ООН у врегулюванні військового конфлікту в Україні [10].

Позитивним явищем є спроби багатогранно та глобально дослідити сутність збройного протистояння та боротьби нового типу, яка відбувається на Донбасі. У колективній монографії «Світова гібридна війна: український фронт» [20], підготовленій фахівцями Національного інституту стратегічних досліджень, вперше у вітчизняній та світовій науці детально досліджено явище світової гібридної війни в перспективі російської агресії проти Ук-

раїни. Сутність гібридної війни розглянуто у контексті системної кризи світової безпеки, а її феномен – як новітній вид глобального протистояння. Детально розглянуто причини та передумови російської агресії проти України, її стратегічні цілі, а також особливості ведення гібридної війни у різних вимірах: воєнному, політичному, економічному, соціальному, гуманітарному, інформаційному. Аналізуються локальні успіхи нашої держави у протидії ворожим планам РФ за окремими напрямками. Зроблено загальний висновок про доведення Україною своєї спроможності як держави, що відстоює свій суверенітет у боротьбі з агресором. Розглянуті питання реформування міжнародних безпекових інститутів та пошуку балансу сил у новій, гібридній реальності.

2. «Журналістська історіографія»

Перед тим, як почати даний розділ, потрібно згадати, що багато матеріалів про збройний конфлікт на Донбасі з посиланнями на джерела міститься в електронній енциклопедії «Вікіпедія». Дані у статті «Війна на сході України» [1] постійно поповнюються й оновлюються. Хоча надійність вказаної там інформації може видатися сумнівною, але її можна перевірити.

За останні роки почали видаватися своєрідні журналістські літописи збройного конфлікту на Донбасі. Зокрема, у публіцистичному виданні «Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО» [8] висвітлено послідовність подій «антитерористичної операції» та спроби її аналізу відомими журналістами. У колективній праці «Вторгнення в Україну. Хроніка російської агресії» [21] осмислено весь перебіг російської агресії проти України з моменту її розв'язання й до початку 2016 р. Витоки та хроніку руху українських добровольчих батальйонів, їхню роль у війні на Донбасі та перспективи висвітлено в колективній праці журналістів та експертів «Добробати. Історія подвигу батальйонів, що врятували країну» [6].

Почали виходити у світ і праці, в яких наведено розповіді учасників війни на Донбасі. Зокрема, в книзі «АД 242. Історія мужності, братерства та самопожертви» [2] подано майже шість десятків свідчень «кіборгів», коментарі військових експертів та військових аналітиків з України, Росії, США та Канади, представників Генерального штабу Збройних сил України і Головнокомандувача ЗСУ Віктора Муженка. У праці О. Криштопи та О. Каліновської «Про мертвих, живих і ненароджених. Герої (не) війни» [11] зібрано розповіді учасників війни й очевидців, зокрема, про події у Слов'янську, Донецькому аеропорті, Іловайську та Дебальцевому.

Своєрідний погляд зсередини на війну з Росією на Сході України демонструють окремі волонтери у своїх книгах. Зокрема, В. Макеєв у праці «100 днів полону» [13] описує власний досвід перебування в ув'язненні в бойовиків ЛНР.

Подане вище дозволяє нам зробити наступні висновки:

- у сучасній українській історіографії непогано розроблено проблему витоків і проявів збройного конфлікту на Сході України;

- сучасні українські історики вказують на зовнішній чинник у вигляді Росії як основну причину розгортання війни на Донбасі;

- вчені погоджуються з тим, що агресія РФ в Україну ретельно готувалася заздалегідь;

- науковці аргументовано доводять, що вторгнення Росії в Крим і Донбас – це порушення норм міжнародного права;

- історики вказують на важливість вирішення кризи в Україні для подальшої долі Європи;

- книги працівників ЗМІ про війну на Донбасі містять важливу для історичної науки інформацію та факти;

- однак, з іншого боку, праці журналістів не є науковими, тому потребують критичного аналізу, перевірки інформації та врахування великої частки суб'єктивності у висвітленні події.

Література

1. **Війна** на сході України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Війна_на_сході_України / Viina na skhodi Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Viina_na_skhodi_Ukrainy;
2. **АД 242.** Історія мужності, братерства та самопожертви. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 352 с. – іл., кол. вкл. / AD 242. Istoriiia muzhnosti, braterstva ta samopozhertvy. – Kharkiv: Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2016. – 352 s. – il., kol. vкл.;
3. **Василенко В.А.** Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки / В.А. Василенко / Український Тиждень. – 2014. – № 42. – С. 28-42 / Vasylenko V.A. Rossiisko-ukrainska viina 2014 roku: prychny, perebih ta polityko-pravovi otsinky / V.A. Vasylenko // Ukrainskyi Tyzhden. – 2014. – № 42. – S. 28-42;
4. **Верменич Я.В.** Донбас як порубіжний регіон: територіальний вимір / Я.В. Верменич / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2015. – 69 с. – (Студії з регіональної історії. Степова Україна) / Vermenych Ya.V. Donbas yak porubizhnyi rehion: terytorialnyi vymir / Ya.V. Vermenych / NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. – K.: Instytut istorii Ukrainy, 2015. – 69 s. – (Studii z rehionalnoi istorii. Stepova Ukraina);
5. **Дзюба І.М.** Донецька рана України: Історико-культурологічні есеї / І.М. Дзюба / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2015. – 78 с. – (Студії з регіональної історії. Степова Україна) / Dziuba I.M. Donetska rana Ukrainy: Istoryko-kulturolohichni esei / I.M. Dziuba / NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. – K.: Instytut istorii Ukrainy, 2015. – 78 s. – (Studii z rehionalnoi istorii. Stepova Ukraina);
6. **Добробати.** Історія подвигу батальйонів, що врятували країну. – Харків: Фоліо, 2017. – 336 с. / Dobrobaty. Istoriiia podvyhu batalioniv, shcho vriatuvaly krainu. – Kharkiv: Folio, 2017. – 336 s.;
7. **Історія** українського війська / Авт. кол.: / М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєв, М. Майоров, Я. Примаченко, А. Руккас, Є. Синиця, О. Сокирко, А. Харук, Б. Черкас; Кер. проекту К. Галушко; Під заг. ред. В. Павлова. Громадський просвітницький проект «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт». – Х., 2016. – 416 с. / Istoriiia ukrainskoho viiska / Avt. kol.: / M. Videiko, A. Na-

- lushka, V. Lobodaiev, M. Maiorov, Ya. Prymachenko, A. Rukkas, Ye. Synytsia, O. Sokyrko, A. Kharuk, B. Cherkas; Ker. proektu K. Halushko; Pid zah. red. V. Pavlova. Hromadskiyi prosvitnytskyi proekt "LIKBE3. Istorychniy front". – Kh., 2016. – 416 s.; **8. Каліновська О.** Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО / О. Каліновська, О. Криштопа, Є. Назаренко, В. Трохимчук, Д. Феденко. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. / Kalinovska O. Neoholoshena viina. Nevidomi fakty i khroniky ATO / O. Kalinovska, O. Kryshatora, Ye. Nazarenko, V. Trokhymchuk, D. Fedenko. – Kharkiv: Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2015; **9. Кірпіч О.Ю.** Політичний міф у війні на Донбасі / О.Ю. Кірпіч // Україна і світ: проблеми історії: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Маріуполь. 28 листопада, 2014 р. / Гол. редкол.: К.В. Балабанов, О.П. Реєнт, В.Ф. Лисак, В.М. Романцов, М.В. Булик, В.М. Коробка, С.С. Арабаджи, В.С. Волоніць, В.О. Забавін, Ю.В. Коробка, С.В. Новікова, А.В. Папазова, М.К. Подгайко, Н.І. Романцова, С.В. Тарасов, Н.Ф. Шипік, Н.В. Гаврилова, О.О. Черепченко. Міністерство освіти і науки України; Інститут історії України НАН України; Маріупольський державний університет, Історичний факультет, Кафедра історичних дисциплін. – Маріуполь: МДУ, 2014. – С. 53-55 / Kirpich O.Yu. Politychnyi mif u viini na Donbasi / O.Yu. Kirpich // Ukraina i svit: problemy istorii: Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii m. Mariupol. 28 lystopada, 2014 r. / Hol. redkol.: K.V. Balabanov, O.P. Reient, V.F. Lysak, V.M. Romantsov, M.V. Bulyk, V.M. Korobka, S.S. Arabadzhy, V.C. Volonyts, V.O. Zabavin, Yu.V. Korobka, S.V. Novikova, A.V. Papazova, M.K. Podhaiko, N.I. Romantsova, S.V. Tarasov, N.F. Shypik, N.V. Havrylova, O.O. Cherepchenko. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy; Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy; Mariupolskyi derzhavnyi universytet, Istorychniy fakultet, Kafedra istorychnykh dystsyplin. – Mariupol: MDU, 2014. – С. 53-55; **10. Красіонова О.** Участь ООН у врегулюванні військового конфлікту на території України / О. Красіонова, М. Черниш // Часопис української історії. – 2016. – Випуск 34. – С. 143-147 / Krasionova O. Uchast OON u vrehulivanni viiskovoho konfliktu na terytorii Ukrainy / O. Krasnikova, M. Chernysh // Chasopys ukrainskoi istorii. – 2016. – Vypusk 34. – S. 143-147; **11. Криштопа О.** Про мертвих, живих і ненароджених. Герої (не) війни / О. Криштопа, О. Каліновська. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 304 с. / Kryshatora O. Pro mertvykh, zhyvykh i nenarodzhenykh. Heroi (ne) viiny / O. Kryshatora, O. Kalinovska. – Kharkiv: Knyzhkovyi Klub «Klub simeinoho dozvillia», 2016. – 304 s.; **12. Культурні цінності Криму і Донбасу в умовах війни та окупації: Матеріали Круглого столу «Історико-культурний та науковий потенціал Півдня та Сходу України в умовах окупації та воєнних дій: загрози, втрати, перспективи збереження та відновлення».** м. Київ, 12 листопада 2015 р. / Упоряд.: С.І. Кот, Г.В. Боряк; Відп. ред. В.А. Смолій; Ред. кол.: Г.В. Боряк, С.І. Кот, І.Д. Ліховий, О.М. Майборода, О.О. Рафальський, О.М. Титова. НАН України. Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураца. – К.: Інститут історії України, 2016. – 90 с. / Kulturni tsinnosti Krymu i Donbasu v umovakh viiny ta okupatsii: Materialy Kruhloho stolu «Istoryko-kulturnyi ta naukovyi potentsial Pivdnia ta Skhodu Ukrainy v umovakh okupatsii ta voiennykh dii: zahrozy, vtraty, perspektyvy zberezhenia ta vidnovlennia». m. Kyiv, 12 lystopada 2015 r. / Uporiad.: S.I. Kot, H.V. Boriak; Vidp. red. V.A. Smolii; Red. kol.: H.V. Boriak, S.I. Kot, I.D. Likhovy, O.M. Maiboroda, O.O. Rafalskyi, O.M. Tytova. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy, Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa. – K.: Instytut istorii Ukrainy, 2016. – 90 s.; **13. Макєєв В.** 100 днів полону / В. Макєєв. – Харків: Фоліо, 2016 / Makieiev V. 100 dniv polonu / V. Makieiev. – Kharkiv: Folio, 2016; **14. Мицик Ю.** Історія України / Ю. Мицик, О. Бажан. – К., 2014. – 680 с. / Mytskyk Yu. Istoriiia Ukrainy / Yu. Mytskyk, O. Bazhan. – K., 2014. – 680 s.; **15. Мороз Д.В.** Вплив української кризи на формування курсу національної безпеки Сполучених Штатів Америки / Д.В. Мороз // Україна і світ: проблеми історії: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Маріуполь. 28 листопада, 2014 р. / Гол. редкол.: К.В. Балабанов, О.П. Реєнт, В.Ф. Лисак та ін. Міністерство освіти і науки України; Інститут історії України НАН України; Маріупольський державний університет, Історичний факультет, Кафедра історичних дисциплін. –

- Маріуполь: МДУ, 2014. – С. 167-169 / Moroz D.V. Vplyv ukraïnskoi kryzy na formuvannia kursu natsionalnoi bezpeky Spoluchennykh Shtativ Ameryky / D.V. Moroz // Ukraina i svit: problemy istorii: Zbirnyk materialiv Vseukraïnskoi naukovopraktychnoi konferentsii m. Mariupol. 28 lystopada, 2014 r. / Hol. redkol.: K.V. Balabanov, O.P. Reient, V.F. Lyssak ta in. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy; Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy; Mariupolskyi derzhavnyi universytet, Istorychnyi fakultet, Kafedra istorychnykh dystsyplin. – Mariupol: MDU, 2014. – S. 167-169;
- 16. Офіцинський Ю.** Війна на Донбасі 2014 року: спроба усно історичного дослідження / Ю. Офіцинський, В. Пилипчук // Тисячоліття–Millenia: Науковий щорічник. Випуск 2. 2014 р. / Редколегія: Данилюк Д.Д., Жулканич Н.М., Задорожний В.Є., Капітан Л.І., Офіцинський Р.А. (гол. ред.), Сухий О. Федака С.Д., Фенич В.І., Штерр Д.І. – Ужгород: Гражда, 2015. – 168 с. / Ofitsynskiy Yu. Viina na Donbasi 2014 roku: sprobna usno istorychnoho doslidzhennia / Yu. Ofitsynskiy, V. Pylypchuk // Tysiacholittia–Millenia: Naukovyi shchorichnyk. Vypusk 2. 2014 r. / Redkolehiia: Danyliuk D.D., Zhulkanych N.M., Zadorozhnyi V.Ie., Kapitan L.I., Ofitsynskiy R.A. (hol. red.), Sukhyy O. Fedaka S.D., Fenych V.I., Shterr D.I. – Uzhhorod: Grazhda, 2015. – 168 s.;
- 17. Плохій С.** Брама Європи / С. Плохій; пер. з англ. Р. Клочка. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 496 с. / Plokhii S. Brama Yevropy / S. Plokhii; per. z anh. R. Klochka. – Kharkiv: Knyzhkovui Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2016. – 496 s.;
- 18. Поле битви – Україна.** Від «володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / Авт. кол.: Б. Черкас, О. Сокирко, А. Плахонін, Я. Примаченко, М. Відейко, А. Галушка, К. Галушко, С. Громенко, М. Майоров, А. Руккас, Є. Синиця; Упоряд. К. Галушко. – Х., 2016. – 352 с. / Pole bytvu – Ukraina. Vid «volodariv stepu» do «kiborhiv». Voienna istoriia Ukrainy vid davnyiny do soshodennia / Avt. kol.: B. Cherkas, O. Sokyрко, A. Plakhonin, Ya. Prymachenko, M. Videiko, A. Halushka, K. Halushko, S. Hromenko, M. Maiorov, A. Rukkas, Ye. Synytsia; Uporiad. K. Halushko. – Kh., 2016. – 352 s.;
- 19. Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України: навчально-методичний посібник / За заг. ред. П. Полянського; Авт. кол.: Головка В., Палій О., Черевко О., Янішевський С.** – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2015. – 36 с. / Revoliutsiia Hidnosti 2013-2014 pp. ta ahresiia Rosii proty Ukrainy: navchalno-metodychnyi posibnyk / Za zah. red. P. Polianskoho; Avt. kol.: Holovko V., Palii O., Cherevko O., Yanishevskiy S. – K.: Kyivskiy universytet im. B. Hrinchenka, 2015. – 36 s.;
- 20. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна.** – К.: НІСД, 2017. – 496 с. / Svitova hibrydna viina: ukraïnskyi front: monohrafiia / za zah. red. V.P. Horbulina. – K.: NISD, 2017. – 496 s.;
- 21. Тимчук Д.** Вторгнення в Україну. Хроніка російської агресії / Д. Тимчук, Ю. Карін, К. Машовець, В. Гусаров. – К.: Брайт Стар Паблішинг, 2017. – 240 с. / Tymchuk D. Vtorhnnennia v Ukrainu. Khronika rosiiskoi ahresii / D. Tymchuk, Yu. Karin, K. Mashovets, V. Husarov. – K.: Brait Star Publishing, 2017. – 240 s.;
- 22. Турченко Ф.** Проект «Новоросія» і новітня російсько-українська війна / Ф. Турченко, Г. Турченко // НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2015. – 166 с. – (Студії з регіональної історії. Степова Україна) / Turchenko F. Proekt «Novorosiiia» i novitnia rosiisko-ukraïnska viina / F. Turchenko, H. Turchenko // NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. – K.: Instytut istorii Ukrainy, 2015. – 166 s. – (Studii z rehionalnoi istorii. Stepova Ukraina);
- 23. Україна-Росія: діалог під час конфлікту.** Матеріали круглого столу «Україна-Росія: діалог під час конфлікту», лютий 2015, Київ / Наук. ред.: Є. Бистрицький; Упорядн. О. Білий. – К.: «Агентство «Україна». Міжнародний фонд «Відродження», 2015. – 110 с. / Ukraina-Rosiiia: dialoh pid chas konfliktu. Materialy kruhloho stolu «Ukraina-Rosiiia: dialoh pid chas konfliktu», liutyi 2015, Kyiv / Nauk. red.: Ye. Bystrytskyi; Uporiadn. O. Bilyi. – K.: «Ahentstvo «Ukraina». Mizhnarodnyi fond «Vidrodzheniia», 2015. – 110 s.;
- 24. Усна історія російсько-української війни (2014-2015 роки) / Ред. кол. серії: В. Мороко, Р. Молдавський, С. Білівненко, О. Штейнле, В. Лініков, М. Волобуєв, М. Павленко.** Український інститут національної пам'яті; Запорізький національний університет; Запорізька обласна державна адміністрація. – Вип. 1. – К.: К.І.С., 2015. – 176 с. / Usna istoriia rosiisko-ukraïnskoi viiny (2014-2015 roky) / Red. kol. serii: V. Moroko, R. Moldavskiy, S. Bilivnenko, O. Shteinle, V. Linikov, M. Volobuiev, M. Pav-

lenko. Ukrainyskyi instytut natsionalnoi pam'iaty; Zaporizkyi natsionalnyi universytet; Zaporizka oblasna derzhavna administratsiia. – Vyp. 1. – K.: K.I.S., 2015. – 176 s.; **25. Усна історія російсько-української війни (2014-2016 роки) /** Ред. кол. серії: Г. Васильчук, В. Мороко, Р. Молдавський, С. Білівненко, О. Штейнле, В. Лініков, М. Павленко. Український інститут національної пам'яті; Запорізький національний університет; Запорізька обласна державна адміністрація; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. – Вип. 2. – К., 2016. – 464 с. / *Usna istoriia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014-2016 roky) /* Red. kol. serii: H. Vasylchuk, V. Moroko, R. Moldavskiy, S. Bilivnenko, O. Shteinle, V. Linikov, M. Pavlenko. Ukrainyskyi instytut natsionalnoi pam'iaty; Zaporizkyi natsionalnyi universytet; Zaporizka oblasna derzhavna administratsiia; Instytut ukrainskoi arkheohrafii ta dzhereleznastva im. M.S. Hrushevskoho NAN Ukrainy. – Vyp. 2. – K., 2016. – 464 s.

Официнский Ю.Р. Российская агрессия на Донбассе в современной украинской историографии

В своей работе автор представляет видения современных украинских историков на счёт российско-украинской войны на Донбассе. В статье показано, что в научной литературе хорошо исследовано проблему причин вооружённого конфликта на Востоке Украины. Автор освещает профессиональную юридическую оценку агрессии России на Донбассе. В статье также указано, что были организованы конференции и круглые столы, которые касались проблем российско-украинской войны на Востоке Украины. Автор отмечает, что российская агрессия на Донбассе исследуется и в русле устной истории, и наводит примеры устноисторических работ. В статье указано, что российско-украинская война на Востоке Украины упомянута в общих трудах по истории Украины индивидуального и коллективного авторства, а также в научно-популярных изданиях. Кроме того, в данном исследовании подано работы журналистов и волонтеров, которые находились в зоне боевых

действий. По мнению автора, они также являются важным источником по исследованию российско-украинского вооруженного конфликта на Донбассе. Однако, нужно критически относиться к таким трудам и учитывать их субъективность. Подобные издания автор позволил себе назвать «журналистской историографией».

Ключевые слова: *современная украинская историография, российско-украинская война на Донбассе, «журналистская историография».*

Ofitsynskyy Yu. The Russian Aggression in Donbas in Modern Ukrainian Historiography

In his work the author presents the vision of contemporary Ukrainian historians about the Russian-Ukrainian war in Donbas. The article shows that the problem of the causes of the armed conflict in the East of Ukraine is well studied in the scientific literature. The author highlights a professional juridical assessment of Russia's aggression in Donbas. The article also shows that there were organized conferences and round tables on the problems of the Russian-Ukrainian war in the East of Ukraine. The author notes that Russian aggression in Donbas is being researched in the context of oral history too and gives examples of oral history works. It is stated in the article that the Russian-Ukrainian war in the East of Ukraine is mentioned in the general works on the history of Ukraine of individual and collective authorship, as well as in popular scientific publications. In addition, this study mentions the works of journalists and volunteers who were in the area of military actions. In the author's opinion, they are also an important source for researching the Russian-Ukrainian armed conflict in Donbas. However, one must critically treat such works and take into account their subjectivity. The author allowed himself to call such publications «the journalistic historiography».

Key words: *modern Ukrainian historiography, Russian-Ukrainian war in Donbas, «the journalistic historiography».*

*Стаття надійшла до редколегії
25.062017 р.*